

Det der virker

EVA's undersøgelse af SFO rummer ikke egentlige anbefalinger til området. Men i rapporten er oplyst en række forhold som medarbejdere og ledere i SFO'erne med fordel kan se på og arbejde med. De skal fx:

- inddrage børnene i beslutninger på forskellige niveauer.
- lade børnene øve sig i indflydelse, ansvar og opmærksomhed på egne og andres interesser via deltagelse i forskellige demokratiske fora.
- nuancere idealet om valgfrihed så det sikres at børnene også deltager i aktiviteter der svarer til deres behov.
- give børnene rum – også fysisk – til lege og aktiviteter hvor organisering og dannelse af strukturer er kernen.

For at udnytte den potentielle merværdi der ligger i at SFO er en del af skolen, er der desuden forhold som skoleledelsen med fordel kan se på og arbejde med. De skal fx:

- sikre at pædagogerne inddrages i arbejdet med Fælles Mål for elevernes alsidige personlige udvikling.
- sikre at den indsigt pædagogerne får i den daglige kontakt med forældrene, videreføres til lærerne og danner baggrund for samarbejdet om børnene.
- skabe rammer for at pædagogernes kompetencer i forhold til leg-og-læring udnyttes til at nogle kompetencer leges ind, fx via computerspil, natur/teknik, købmandsbutik og spil hvor matematiske tankegange udfordres og trænes.

Hvis I vil læse mere

Undersøgelsen af skolefritidsordningerne kan læses eller downloades på EVA's hjemmeside på www.eva.dk. Vil man gerne have rapporten i trykt form, kan den bestilles i boghandlen. Rapporten koster 40 kr. På EVA's hjemmeside kan man også finde de spørgeskemaundersøgelser som undersøgelsen bygger på. Her kan man også læse mere om EVA's øvrige projekter.

ISBN: 87-7958-274-5

EVA ser på SFO

Danmarks Evalueringsinstitut, EVA, offentliggjorde i januar 2006 en undersøgelse af skolefritidsordninger (SFO). Undersøgelsen har fokus på hverdagen og den pædagogiske praksis, på de mål, rammer og vilkår der præger den, og på hvad det betyder at SFO i modsætning til fritidshjemmene er en del af skolen.

Undersøgelsen bygger på en spørgeskemaundersøgelse blandt ledere og medarbejdere i SFO og en række interview med skole- og SFO-ledere, lærere og pædagoger.

Denne folder samler op på de centrale budskaber i undersøgelsen og ridser en række af konklusionerne op. EVA håber at folderen kan bruges i det løbende arbejde med at videreudvikle SFO – både på nationalt, kommunalt og lokalt plan.

kan man drage nytte af pædagogernes hyppigere og direkte kontakt til forældrene, og i undervisningen kan man trække på pædagogernes sans for de sociale dimensioner og deres kompetencer til at tilføre undervisningen aspekter af leg og læring.

SFO er en del af skolen og derfor også underlagt folkeskoleloven, men her er der ikke mange ord at hente om formål med og indhold i SFO'erne, eller om den rolle de skal spille i forhold til skolens samlede virksomhed. Heller ikke på kommunalt niveau er der fokus på indholdsbeskrivelser og målsætninger for SFO. Op mod halvdelen af kommunerne har ikke formuleret den slags målsætninger. Og resultatet er at der er stor forskel på hvordan den enkelte skole opfatter og udøver SFO's rolle og funktion.

SFO har eksisteret siden 1980'erne som et alternativ til fritidshjemmene. De har samme overordnede opgave, men er til forskel fra fritidshjemmene etableret som en del af og i tilknytning til skolerne. Det giver andre betingelser og andre muligheder for at skabe sammenhæng i børnenes hverdag. Og det er netop her SFO's store styrke ligger. Samarbejde mellem lærere og pædagoger giver et mere helhedspræget syn på børnene. I skole-hjem-samarbejdet

Indholdsbeskrivelser og læreplaner

SFO-området har indtil nu ikke fået meget opmærksomhed. Hverken fra det nationalpolitiske niveau eller medierne. Det står i kontrast til de to omkringliggende niveauer; skolen og daginstitutionerne. Skolens overordnede mål og indhold er velbeskrevet. Og siden 2004 har der været krav om udarbejdelse af pædagogiske læreplaner på dagtilbudsområdet som SFO aftager børn fra. Mere end halvdelen af SFO'ernes ledere og medarbejdere svarer i EVA's spørgeskemaundersøgelse at det ville være godt med pædagogiske læreplaner for SFO. Et flertal af dem giver udtryk for at pædagogiske læreplaner kan bruges som redskab til at dokumentere og tydeliggøre SFO's bidrag til børns læring og

Kommunernes opgave

den sparsomme regulering af SFO fra nationalt plan betyder at kommunerne har en desto større rolle i forhold til at fastlægge rammer og vilkår for SFO. EVA's undersøgelse viser at der er mange kommuner der har formuleret målsætninger for SFO's virksomhed. Men i næsten lige så mange kommuner har de ikke nedfældet den slags målsætninger for SFO. Undersøgelsen viser også at det har stor betydning for integrationen af både undervisning og SFO som en del af skolens virksomhed at der er et tydeligt indholdsmæssigt fokus fra kommunen. Både når det handler om organisering og indhold. Kommuner

kompetenceudvikling. På den måde vil læreplanerne sammen med mere systematiske indholdsbeskrivelser også være med til at skabe synlighed om pædagogernes faglighed og deres bidrag til børnenes trivsel og almindelige udvikling.

Ud over at spørge til om pædagogiske læreplaner kan indføres i SFO, har spørgeskemaundersøgelserne også set på hvad planerne i så fald kunne indeholde af temaer. Og de temaer der oftest bliver nævnt, er sproglig udvikling, sociale og personlige kompetencer, natur og naturfænomener, kulturelle udtryksformer og leg og bevægelse.

der ikke har haft fokus på den opgave, bør derfor sikre at der bliver defineret og formidlet et tydeligt værdigrundlag om at skole og SFO skal fungere som én virksomhed. Rigtig mange SFO'er udarbejder lokale målsætninger for det pædagogiske indhold. De SFO'er der har udarbejdet pædagogiske målsætninger, svarer i EVA's spørgeskemaundersøgelse at det især omfatter temaer som børnenes sociale og personlige udvikling og samarbejdet med forældrene. Længere nede finder man temaer som en beskrivelse af SFO'ens særlige rolle i børnenes liv, mål for omgangsformer og mål for børnenes fysiske udvikling.

SFO's vigtigste opgaver

Fritidsaktiviteter og fritidspædagogik er helt centrale begreber for SFO'erne. I SFO'en har børnene et frirum med valgfrihed, medbestemmelse, venskaber og fri leg. Hvis man skal sætte ord på SFO's kerneydelse i børnenes liv sådan som det kommer til udtryk i EVA's undersøgelse, handler det især om begreberne trivsel og udvikling i fritiden. Eller som nogle pædagoger i interviewundersøgelsen udtrykker det: at mestre hverdagen og hverdagssituationer. I SFO udvikles børnenes indsigt i og erfaring med hvilke handlinger der er hensigtsmæssige i hvilke situationer, og hvordan de skal agere i relation til andre mennesker – både børn og voksne. Det handler altså både om at de skal lære at køre i bus og opføre sig ordentligt i svømmehallen, om at etablere og fastholde venskaber og om at være en person som andre kan regne med. Men det handler også om mulighed for ro og fordybelse – i relationer og i leg. Børnene har brug for at være betydningsfulde og blive set. Derfor er det at se børnene og se dem i øjnene, at være nærværende voksne, en vigtig opgave i SFO.

Ikke to SFO'er er ens – både fordi de enkelte medarbejdere som personer er forskellige, og fordi SFO'er

nes rammer og vilkår varierer så meget. Men EVA's undersøgelse viser at det rent faktisk er de samme aktiviteter der fylder i landets SFO'er. Når medarbejderne i SFO bliver spurgt om hvad de foretager sig sammen med børnene, svarer mere end 80 pct. af dem at det især handler om lege, spil og udendørs aktiviteter. Længere samtaler med børnene fylder også meget i hverdagen i SFO. Ligesom kreative systemer som at tegne, male og arbejde i værksted ligger langt oppe på medarbejdernes liste over de aktiviteter de bruger tid på i hverdagen.

En væsentlig del af SFO's styrke ligger i muligheden for at binde skolen og fritiden sammen for børnene. Pædagogernes særlige blik for de sociale aspekter betyder at de i samarbejdet med lærerne kan bidrage til at man i skolen kommer hele vejen rundt om barnet. Ofte har pædagogerne en tættere kontakt til forældrene end lærerne har, og det kan være en fordel i det løbende skole-hjem-samarbejde.

Både lærere og pædagoger giver i EVA's spørgeskemaundersøgelse udtryk for at det er et samarbejde som i begyndelsen var svært, men som kan være gunstigt for alle parter når det fungerer.